

Rozvoj znalostnej spoločnosti prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií

Oszlányi, J.: Development of the Knowledge Society by Means of Research, Education and Information Technologies. Životné prostredie, 2012, 46, 6, p. 295 – 296.

The Danube Region is the most diversified and with wide disparities in the EU. It is also the most international region with a striking cultural, ethnic and natural diversity. In the upper part of the Danube catchment there are regions with the highest living standard, highest production of work with thoroughly maintained environment. However, in the lower parts of the Danube catchment there are countries and subregions, where the mentioned factors are at much lower level. Contacts and cooperation with other parts of the Danube Region often do not exist or exists in small extent. The already existing cooperation in science, research, education with other parts of the Danube Region is not effective enough, the disparities in the quality of results continue to exist and there is significant percentage of those who leave. The existing educational system is also very diversified, while in some cases the universities are focused on maximising numbers of students taught at the expense of excellence. Improvement of cooperation of scientific and educational institutions common projects and intensive exchange of scientist and students should contribute to diminish these differences. High quality results of scientific projects, science-based decision in any of the existing level of business activities or in environmental policy will contribute to the process, which will lead to the subsequent diminution of differences in the region and to rising the quality of the life.

Key words: Danube Region, research, education, information technologies

Z regiónov Európskej únie združuje región povodia Dunaja najviac krajín a zároveň je aj najrôznorodjší z hľadiska prírodných a kultúrnych hodnôt. Na hornom toku Dunaja sú regióny s najvyššou životnou úrovňou, najvyššou produkciou práce, so starostlivo udržiavaným životným prostredím, avšak v iných častiach dunajského regiónu sú krajiny a oblasti, kde sú tieto ukazovatele na nižšej až veľmi nízkej úrovni. Kontakty a kooperácia s ostatnými časťami dunajského regiónu často úplne chýbajú alebo sa vyskytujú len ojedinele. Existujúca spolupráca vo vede, výskume, vzdelávaní s inými časťami dunajského regiónu neprináša požadovaný efekt, rozdiely v krajinách a častiach tohto regiónu pretrvávajú, pričom v niektorých prípadoch ide o neustále zvyšovanie počtu študentov na úkor kvality poznatkov. Vylepšenie spolupráce vedeckých a výskumných inštitúcií, spoločné projekty a intenzívna výmena študentov má napomôcť zmenšiť tieto rozdiely. Kvalitné výsledky vedeckých projektov, vedecky podložené rozhodovanie v ktoromkoľvek úseku spoločenskej praxe a environ-

mentálnej politiky perspektívne prispeje k procesu, ktorý povedie k postupnému znižovaniu rozdielov a k zvýšeniu kvality života.

Dunajský región, ktorý zahŕňa 14 krajín, sa vyznačuje nielen svojou rozlohou, ale i veľkou rozmanitosťou. Týka sa to prírodných podmienok a na ne nadväzujúcou rôznorodosťou pôvodných, prírode blízkych, človekom zriadených a udržiavaných ekosystémov, ako aj spoločenských, sociálnych pomerov v týchto krajinách. Je to podmienené mnohými faktormi, z ktorých za najdôležitejšie považujeme rozdielny historický vývoj v jednotlivých častiach štátnych útvarov regiónu, neustále geopolitické zmeny i rozdielne ideologické pozadie hospodárskych, edukačných a kultúrnych aktivít. Dôsledky sú doposiaľ viditeľné, ba možno konštatovať, že k odkrytiu viacerých rozdielov došlo len nedávno. A to hlavne v ostatných dvoch dekádach. Tak sa dospelo k poznatkom, že historicky podmienené rozdiely, ktoré boli, a možno i naďalej sú zdrojom napätia, je potrebné odstrániť alebo aspoň zmierniť.

Július Oszlányi, člen Riadiacej komisie pre Prioritu 7 (2009).
Foto: Ústredie UNESCO

Jedným a možno najdôležitejším krokom je zvýšiť úroveň vzdelania, ekologického vedomia prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií.

Priorita 7 Stratégie EÚ pre dunajský región

V tejto prioritnej oblasti čaká krajiny dunajského regiónu veľa práce, ktorá má byť sústredená na implementáciu iniciatívy „Únia inovácií“ v regióne. Táto iniciatíva má za úlohu pretransformovať myšlienky a nápady do tvorby nových pracovných miest, do „zelenej“ ekonomiky a jej rastu, ako aj do vylepšenia sociálnych pomerov. Takisto je potrebné sústrediť sa na lepšiu koordináciu využitia národných, regionálnych a európskych prostriedkov, na stimulovanie excelentnosti vo výskume a vývoji v oblastiach, ktoré sú špecifické pre dunajský región.

Je to práca náročná, rozsiahla a jej realizácia je dlhodobá. Možno v nej identifikovať nasledovné úlohy:

- (1) *Identifikácia centier excelentnosti a potenciálu pre špecializáciu dunajského regiónu* – poskytnie vyčerpávajúcu informáciu o existencii inštitúcií, ich kapacít a možnosti zúčastniť sa na vedecko-výskumných aktivitách s cieľom rozvoja na všetkých úrovniach.
- (2) *Identifikácia národných, regionálnych a európskych zdrojov pre výskum a inováciu* s cieľom získať informácie o zdrojoch, ktoré sú, resp. majú byť k dispozícii na riešenie projektov. Tieto výsledky by slúžili ako vedecky zdôvodnená informácia pri rozhodovaniach o zlepšení životných podmienok v krajinách, resp. regiónoch.
- (3) *Dosiahnutie zhody v krajinách dunajského regiónu o základných problémových otázkach*, ktorých vyriešenie by umožnilo, po aplikácii získaných poznatkov, zlepšenie kvality života v dunajskom regióne a zmiernenie rozdielov v rámci neho.
- (4) Každá krajina dunajského regiónu by mala zriadiť mechanizmus, na základe ktorého by si vytýčila ciele a národnú stratégiu, resp. plán v oblasti vedy a výskumu pre obdobie do roku 2020.

Na riešenie finančných mechanizmov sa zriaďuje projekt DRRIF (*Danube Region Research and Innovation Fund*), ktorý musí prejsť procesom verejného obstarávania. Projekt má byť založený na sieti partnerov a agentúr, ktoré financujú výskum s cieľom prehĺbiť poznatky a vytvoriť podmienky na progres dunajského regiónu. Tento progres by mal byť založený na vedeckých informáciách a vedeckých argumentoch.

Výzvy na predkladanie multilaterálnych projektov z prioritných oblastí *Európskej stratégie pre dunajský región* budú prístupné tak, aby sa každá krajina tohto regiónu mohla zúčastniť navrhovania výskumného a inovačného projektu. Projekt DRRIF bude považovaný Európskou komisiou za nový výskumný rozvojový program pre vedecky zdôvodnený manažment regiónov EÚ, zvlášť pre dunajský región.

V ďalšom postupe má dôjsť k posilneniu kapacít, počíta sa s posilnením kapacít vo výskumnej infraštruktúre a dôjde k zintenzívneniu spolupráce medzi univerzitami a výskumnými zariadeniami s cieľom zvýšiť úroveň výsledkov výskumu a vzdelávania.

Každá členská krajina sa postará o inventarizáciu výskumných kapacít a infraštruktúry a spracuje projekt štúdie, sústredený na riekou Dunaj. Vytvorí efektívny systém, ktorý spojí výskumnú infraštruktúru v dunajskom regióne so *Spoločným výskumným centrom* (JRC – *Joint Research Centre*) s cieľom umožniť aj významným vedcom z iných častí sveta zúčastniť sa na práci v oblastiach, kde je nedostatok odborníkov.

Ďalšou úlohou pre členské krajiny je zostavenie *Regionálneho inovačného systému a výber vedeckých okruhov*, ktoré sú špecifické a dôležité pre región a budú slúžiť na vytvorenie efektívnej *Regionálnej inovačnej systémovej stratégie*.

Úlohou každej krajiny je takisto zistiť potenciál pre spoluprácu v rozličných problémových okruhoch, ako je analýza vzdelávacieho procesu a výskumných programov, ktoré sú viazané na dunajský región, ako aj vytvorenie programov, ktoré by boli zamerané na spoločné záujmy.

* * *

Výsledkom snaženia krajín dunajského regiónu má byť vytvorenie systému, ktorý by posilňoval spoluprácu medzi vzdelávacími a vedeckými inštitúciami navzájom. Konkrétne vybrané projekty majú byť zamerané na vylepšenie výmeny študentov a vedeckých pracovníkov, a to prostredníctvom štipendií a spoločných projektov a na zavedenie špecifik dunajského regiónu do vyučovacích osnov univerzít.

**Ing. Július Oszlányi, CSc., julius.oszlanyi@savba.sk
Ústav krajinskej ekológie SAV, Štefánikova 3, P. O. Box
254, 814 99 Bratislava**